

VILLA SOFIA

Filosoferen in Toscane

Marjan Slob – Filosoferen over emoties Programma

Momenteel is er onder filosofen veel gaande rond emoties. Lang werden ze gewantrouwd in de westerse filosofie, maar hedendaagse denkers kennen emoties juist kracht en betekenis toe. En uit eigen ervaring weten we dat emoties 'kleur' geven aan de leefwereld. Wat voor kennis leveren emoties je eigenlijk, wat is hun functie, en hoeveel zeggenschap heb je over je emoties? Dat zijn vragen die we in dit seminar gaan verkennen.

Aan de hand van verschillende denkers, onder wie Martha Nussbaum en Frans de Waal, onderzoeken we de plaats van emoties in een mensenleven. We reflecteren op het voor De Waal zo belangrijke verschil tussen emoties en gevoelens. We verkennen wat culturele verschillen in het uiten van emoties ons leren over wat voor 'dingen' emoties eigenlijk zijn. En we vragen ons af: emoties kunnen wellicht niet liegen, maar kunnen ze zich vergissen?

Naast mini-colleges en het uitpluizen van enkele tekstfragmenten is er ook ruimte om emoties uit het eigen volle leven te analyseren. Dat doen we onder meer via gestructureerde gesprekken en door er zelf onderzoekend over te schrijven. Steeds vanuit een filosofische invalshoek. Het doel is dus niet therapeutisch, maar 'bovenpersoonlijk': door te reflecteren op emoties gaan we inzicht krijgen in de menselijke conditie.

Dag 1. Introductie: denken over emoties

Ochtend

College over de plek van emoties in de westerse filosofie. Vanouds hebben emoties in onze contreien een slechte pers. Ze worden geplaatst tegenover de ratio, en zouden het denken verstoren. In deze veldverkenning bespreken we enkele iconische opvattingen van filosofen over emoties (Epictetus, Kant, Spinoza ...).

Middag

We gaan verder met onze tour d 'horizon van filosofische opvattingen over

emoties en verwerken de stof gezamenlijk aan de hand van een discussievraag.

Dag 2. Martha Nussbaum

Ochtend

De hedendaagse Amerikaanse filosoof Martha Nussbaum ziet emoties als intelligente reacties op de omgeving, die laten zien wat wij daarin belangrijk en waardevol vinden. We verdiepen ons in de voor Nussbaum zo belangrijke relatie tussen emoties en ethiek, en lezen en bespreken enkele fragmenten uit haar werk.

Middag

We gaan het denken over emoties van Nussbaum en de anderen waarmee we hebben kennismaat toepassen op de realiteit die we uit eigen ervaring kennen. Deelnemers krijgen een gerichte schrijfofdracht, waar zij eerst zelf aan werken. Daarna delen we de opgedane inzichten in een groepsgeprek (schrijfsels hoeven niet gedeeld te worden).

Dag 3. Owen Flanagan

Ochtend

We gaan onze blik verruimen. In zijn recente boek *How to do things with emotions* (2021) zet de hedendaagse filosoof Owen Flanagan emoties in een multicultureel perspectief. Wat leren we hiervan? College, met speciale aandacht voor de emoties woede en schaamte.

Middag
Vrij

Dag 4. Frans de Waal: van reflex via emotie naar gevoel

Ochtend

De beroemde hedendaagse etholoog De Waal corrigeert klassieke opvattingen over emoties aan de hand van veldwaarnemingen. Dat leidt wederom tot een blikverruiming: ook sommige dieren blijken emoties te hebben. Na een introductie over de in het lichaam gewortelde visie van Frans de Waal doordenken we gezamenlijk wat dit betekent voor de status van emoties.

Middag

We denken verder na over de ideeën van De Waal, en bestuderen gezamenlijk

enkele passages uit zijn werk. Wat voor kennis leveren emoties, en wat zijn de grenzen van die kennis?

Dag 5. Emoties in de samenleving

Ochtend

De afgelopen dagen hebben ons geleerd dat filosofen emoties steeds serieuzer zijn gaan nemen – en met goede reden. Wat betekent deze ontwikkeling voor de hedendaagse samenleving? Kun je het inzetten van emoties ook overdrijven? Wanneer is het uiten van emoties gepast, en wanneer is beheersen beter?

Na een college gaan we hier in wisselende samenstellingen (individueel, kleinere groepjes, plenair) actief over nadenken, met de stof van de afgelopen dagen in onze bagage.

Middag

We sluiten het seminar af met een parade aan/over emoties, door ons zelf filosofisch belicht.

Avond

Afsluitend diner